

Tieslietu ministrija

Projekts Nr.JUST/2010/KPEN/AG/1546 "Atjaunojošā
taisnīguma aktuālas problēmas, risināšanas perspektīvas
Eiropas Savienībā"

**Konference „Cilvēktiesību samērošana un preventīvo
piespiedu līdzekļu izpratne”
Rīga, 2013. gada 27.marts**

27.03.2013.

Cēsu novada dome

Preventīvais darbs ar nepilngadīgajiem Cēsu novadā

Konference
*Cilvēktiesību samērošana un preventīvo
piespiedu līdzekļu izpratne*

27.03.2013.

Cēsu novada iedzīvotāju struktūra (2010)

iedzīvotāju skaits
Cēsu novadā 19 851

Bērnu vecuma sadalījums:

Bērni līdz 6 gadu vecumam 1
146

Bērni 7-18 gadu vecumā 2 367

Cēsu novada pašvaldības aģentūras „**Sociālais dienests**”
darbības un attīstības stratēģija 2011. - 2013. gadam:

redzēt cēsnieku bērnus augam veselā un
stiprā ģimenē, tādejādi dodot ieguldījumu
pilnvērtīgas sabiedrības veidošanā, kurā
par pamatvērtību tiek uzskatīta ģimene.

Sociālais dienests realizē Bērnu tiesību aizsardzības likuma
58. pantu, kas nosaka ***likumpārkāpumu profilakses
darba organizācija***

Atkarības izraisošo vielu lietošana un deviance Cēsīs

- ▶ Cēsīs 2009. gadā tika veikts pētījums, kura mērķis bija noskaidrot svarīgākos riska faktoros, kas ietekmē atkarību izraisošo vielu lietošanas uzsākšanu.
- ▶ Pētījumā piedalījās Cēsu pilsētas vispārizglītojošo skolu 9. un 10. klases (tas ir 15–16 gadus veci skolēni – aptuveni 600)

Pētījuma rezultāti nav iepriecinoši

Alkohols un tabaka:

- ▶ 82% vismaz vienu reizi dzīves laikā ir pamēģinājuši smēķēt cigaretes;
- ▶ 17% pamēģinājuši vai lietojuši pēdējā mēneša laikā šņaucamo tabaku;
- ▶ alkoholiskos dzērienus savas dzīves laikā pamēģinājuši 95%; (40 un vairāk reizes lietojuši 40%);
- ▶ ūdens pīpi, dzīves laikā pamēģinājuši 77%;

Nelegālās atkarību izraisošās vielas: (marihuāna, LSD u.c.,)

- ▶ katrs piektais audzēknis (21,8%) pamēģinājis kādu no nelegālajām atkarību izraisošām vielām;
- ▶ (43%) norādījuši, ka draugu vidū kāds smēķē marihuānu vai hašišu.
- ▶ sešas vai vairāk reizes, kas var norādīt par diezgan regulāru marihuānas vai hahiša lietošanu norādījuši 23% jauniešu;
- ▶ 71% marihuānu pirmo reizi smēķējuši 15 gadu vecumā.

Personības raksturojums, pašvērtējums un uzvedība

- ▶ 47% būtu gatavi attaisnot **sišanu otram** vai piekaušanu;
- ▶ 40% jauniešu piekrīt, ka katrs **var pārkāpt** daudzus **noteikumus**;
- ▶ 33% domā, ka **ir neglīti**, nepievilcīgi;
- ▶ 27% atzīmējis, ka ir **domājis par pašnāvību**;
- ▶ 9% ir nopietni apsvēruši iespēju **izdarīt pašnāvību**;
- ▶ 11% pēdējā gada laikā ir **nodarbojušies ar vandalismu** – sabojājuši mantas, kas viņiem nepieder;
- ▶ gandrīz puse atzīst, ka pēdējā gada laikā ir vismaz vienreiz **iesituši kādam** ar dūri (45%) vai iespēruši (39%);
- ▶ 27% ir **notriekuši kādu no kājām**, 36% iebelzuši vai ieplaukājuši kādu;
- ▶ 36% – vardarbīgi **draudējuši kādam**;
- ▶ 3% **piespieduši kādu uz seksuālām attiecībām**

Pētījums liecina, ka pieaug to bērnu/jauniešu skaits, kas lieto dažādas vielas, klaiņo, izdara noziedzīgus nodarījumus

Problēmas:

Latvijā nav normatīvie akti, kas nosaka preventīvos piespiedu līdzekļus, kompleksai pieejai darbam ar sociālā riska grupu bērniem.

Tiek piemēroti represīvi līdzekļi (administratīvais sods vai kriminālsods) .

Pašvaldībām trūkst cilvēkresursu un finanšu līdzekļu – preventīvam darbam ar riska grupas jauniešiem un ģimenēm.

Pateicoties Cēsu novada pašvaldības aģentūras «Sociālā dienests» profesionāļu aktivitātēm darbam ar riska grupas jauniešiem un ģimenēm tiek piesaistīti līdzekļi no dažādiem projektiem.

Projekts “Atbalsta sistēma nepilngadīgo likumpārkāpumu prevencijai” kā iespēja

Aģentūras iesaistīšanās projektā bija likumsakarīga, jo apakšprojekta **mērķis** ir **samazināt** atstumtības **rīskus** bērniem ar sociālās **uzvedības traucējumiem** un **radīt drošu vidi** šo bērnu veiksmīgai attīstībai.

Mērķa grupa ir 80 policijas uzmanības lokā nonākušie Cēsu novada bērni un jaunieši, nepilngadīgie likumpārkāpēji, kuri bijuši sociālās korekcijas izglītības iestādēs, atbrīvoti no ieslodzījuma vietām, kā arī 9 seniori.

Rezultātā:

- ▶ **radīta Atbalsta sistēma** nepilngadīgo likumpārkāpumu prevencijai specifiski Cēsu novadam;
- ▶ **veicināta atbalstoša** un atjaunojoša, nevis sodoša **pieeja** darbam ar bērniem;
- ▶ **Uzlabots** un paplašināts **Starpinstitucionālās** sadarbības modelis.

Svarīga institūciju sadarbība

Sociālais dienests 2 x mēnesī organizē Stapinstitutionālās sadarbības sēdes, kurās piedalās:

- ▶ Aģentūras sociālais darbinieks darbā ar ģimeni un bērniem – gadījuma vadītājs;
- ▶ Aģentūras psihologs;
- ▶ Aģentūras sociālais pedagogs;
- ▶ Cēsu novada pašvaldības Izglītības nodaļas metodiķe;
- ▶ Cēsu novada pašvaldības policijas priekšnieks;
- ▶ Valsts policijas pārstāvis;
- ▶ Cēsu novada Bāriņtiesas pārstāvis;
- ▶ Valsts Probācijas dienests pārstāvis.

Citi speciālisti: skolu sociālie pedagogi, audzinātāji, narkologs, ģimenes ārsts u.c.,

Svarīgākais:

- ▶ notiek **regulāra informācijas apmaiņa** starp profesionāļiem – darbība ilgtermiņā;
- ▶ ne bērnam, ne vecākiem **nav iespēja manipulēt ar informāciju**;
- ▶ piedaloties vecākam un bērnam, tiek sastādīta sociālās korekcijas uzvedības programma, kas jauniešiem dod **iespēju lemt** par, viņuprāt, viņam **svarīgāko palīdzības veidu**, brīvā laika aktivitātēm un nepieciešamo atbalstu.
- ▶ Plašāks profesionāļu redzējums par problēmsituāciju un iespējamiem risinājumiem.

Grūtības

Vecāku attieksme un sadarbības grūtības, uzskats – problēmas ir bērnos nevis pašos.

Kauns lūgt palīdzību.

Apmeklējumu regularitāte – iekšējās motivācijas nenoturība, nepieciešami ārējie motivatori, atgādinājumi.

Starpprofesionāļu komandas pilnvaras – var nepildīt korekcijas programmu – nav noteiktas atbildība par nepildīšanu.

Ieteikumi (1)

Vēlamas izmaiņas likumdošanā, nosakot skaidrāku vecāku un bērna atbildību

Vecāku izglītošana. Piemēram - ieviest kā obligātu visās pirmskolas izglītības iestādēs, kā obligātu Bērnu emocionālās audzināšanas programmu vecākiem.

Paplašināt Bārintiesu pilnvaras, nosakot vecākiem konkrētus **atbalsta sistēmas pasākumus** situācijās, kad tas nepieciešams bērna interešu aizstāvībai – piemēram, atbalsta grupu apmeklējumi;

Ierobežojumi, **atbildība bērniem**, ja vecāks ir gatavs sadarboties.

Meņtoru kustības attīstīšana darba ar riska grupas jauniešiem, ģimenēm.

Ieteikumi (2)

Legāls Starpinstitucionālo komisiju Lēmums ar juridisku spēku.
Vēlams vienā likumā nevis sadrumstaloti.

Nepieciešams valsts finansējums, preventīvo pasākumu nodrošināšanai.

Nepieciešams **izglītots atbalsta personāls skolās un bērnudārzos** – psihologs, sociālais pedagogs - lai palīdzība bērnam tiktu sniegta uzreiz kā parādās pirmie kavējumi, agresijas iezīmes uzvedībā. Kā problēmu saskatām, ka skolas, dažkārt neiesaista citas institūcijas problēmu risināšanā un situācija kļūst grūtāk atrisināma.

Tiesības uzlikt par pienākumu veikt psihodiagnostiku vai konkrēta speciālista (psihiatra) kā obligātu bērnam **un vecākam**, ja tas nepieciešams bērna interešu aizstāvībai.

Projekta laikā piedāvātās aktivitātes

Baseina/trenažiera zāles apmeklējums – fiziskās aktivitātes, enerģijas “izlādēšana” pozitīvā veidā

Mākslas terapijas grupa bērniem – savu jūtu un sevis izzināšanas treniņš

3 dienu ekspedīcija/izdzīvošana mežā – jauniešu grupa
3 dienas pavadīja mežā un uz plostā, piedaloties fiziskās
aktivitātēs un attīstot prasmi sadarboties

Radošās darbnīcas – skaistu lietu radīšana -
apsveikumi, dāvana, citas praktiskas un
noderīgas lietas

Ēst gatavošanas nodarbības – prasmju attīstīšana gan ēst gatavošanā, gan svētku tradīcijās

Darba prakses vietas pašvaldībā vasaras periodā – jaunieši divas nedēļas strādāja veicot labiekārtošanas darbus Cēsu novada pils parkā, par to saņemot atalgojumu.

“Meža kaķis” trases apmeklējums Siguldā – vienas pēcpusdienas pasākums baiļu pārvarēšanas un uzdrīkstēšanās treniņš;

Jauniešu iesaistīšanās **Ģimenes dienas pasākumā** 15. maijā – visiem projekta grupas dalībniekiem bija iespēja piedalīties svētku tapšanas procesā un pēc tam arī kopā ar ģimenēm iziet Bērnu un tiesību un pienākumu taku.

Projektu rakstīšanas grupa – galvenā ideja bija jauniešiem palīdzēt apgūt, kā piesaistīt līdzekļus, rakstīt projektus, lai nodrošinātu savu sapņu un ideju īstenošanu.

Atbalsta grupa vecākiem – projekta laikā, strādājot ar jauniešiem, nācām pie atziņas, ka ir svarīgi sniegt atbalstu un prasmju attīstīšanu arī pašiem vecākiem, kuru bērni ir riska grupas vecāki, jo bieži vien jaunieša kļūšanai par likumpārkāpēju ir vistiešākais sakars ar savstarpējām attiecībām ģimenē, ko vecāki nemaz nenojauš.

Sadarbība ar senioriem – apgūtas amatniecības prasmes, jaunieši iepazīstināti ar lauku sētu darbu un mūsdienu modernajām tehnoloģijām, iegūtas telpu noformēšanas prasmes no dabas materiāliem.

Paldies par uzmanību!

Valdis Sviķis
valdis.svikis@dome.cesis.lv

